

РОЗДІЛ 9 СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 347.965.9

СТАЖУВАННЯ ЯК УМОВА НАБУТТЯ СТАТУСУ АДВОКАТА

TRAINING AS A CONDITION OF OBTAIN STATUS OF LAWYER

Заборовський В.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Ужгородського національного університету*

У статті автором вказується на те, що тільки інститут стажування адвоката є універсальним інструментом набуття особою, яка виявила бажання отримати статус адвоката, необхідного комплексу практичних знань і навичок. Необхідність існування такого інституту обумовлена тим, що враховуючи величезну багатогранність видів юридичної діяльності, не всі особи, які мають відповідний стаж у галузі права, набувають належний рівень практичних знань і навичок, які є необхідними для надання такою особою правової допомоги в якості адвоката. Робиться висновок про необхідність закріплення норми, відповідно до якої претендент на зайняття адвокатською діяльністю повинен проходити стажування строком не менше 18 місяців, який у разі необхідності може бути продовжений ще до 6 місяців.

Ключові слова: адвокат, адвокатська діяльність, набуття статусу адвоката, стажування адвоката, строк стажування.

В статье автором указывается на то, что только институт стажировки адвоката является универсальным инструментом приобретения лицом, изъявившим желание получить статус адвоката, необходимого комплекса практических знаний и навыков. Необходимость существования такого института обусловлена тем, что учитывая огромную многогранность видов юридической деятельности, не все лица, которые имеют соответствующий стаж в области права, приобретают надлежащий уровень практических знаний и навыков, необходимых для предоставления таким лицом правовой помощи в качестве адвоката. Делается вывод о необходимости закрепления нормы, согласно которой претендент на занятие адвокатской деятельностью должен проходить стажировку сроком не менее 18 месяцев, который в случае необходимости может быть продлен еще до 6 месяцев.

Ключевые слова: адвокат, адвокатская деятельность, приобретение статуса адвоката, стажировка адвоката, срок стажировки.

In this article author points out that only a lawyer institute internship is a versatile tool for acquisition of a person who has expressed a desire to obtain status of a lawyer required set of practical knowledge and skills. The need for existence of such an institution due to fact that, given great diversity of types of legal professionals, not all people who have relevant experience in field of law, acquire appropriate level of practical knowledge and skills required to provide such a person of legal aid as a lawyer. The conclusion about need to fix rules according to which applicant is to engage in advocacy training should take place for a period of not less than 18 months, which, if necessary, may be extended up to 6 months.

Key words: lawyer, lawyer activity, acquisition of status of lawyer, lawyer internship, internship period.

Актуальність теми. Адвокат є особою, на яку покладено конституційний обов'язок щодо надання правової допомоги іншим особам. Одним із актуальних питань при розгляді сутності правового статусу адвоката є питання про порядок набуття такого статусу. При цьому потрібно врахувати те, що умовою доступу особи до адвокатської професії, за загальним правилом, є проходження нею відповідного стажування. Актуальність дослідження проявляється в тому, що інститут стажування, який був законодавчо закріплений лише положеннями чинного Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», протягом тривалого часу розглядався науковцями в якості необхідної, обов'язкової умови набуття статусу адвоката. Слід звернути увагу й на те, що інститут стажування претендента на здобуття статусу адвоката розглядається, як обов'язкова умова набуття такого статусу в багатьох країнах світу.

Проблема визначення сутності інституту стажування, як умови набуття статусу адвоката, була пред-

метом досліджень ряду науковців. Серед учених, які досліджували окремі аспекти даної проблеми, доцільно виокремити праці Т.В. Варфоломеєвої, М.С. Косенко, Р.Г. Мельниченко, С. Ф. Сафулько, С.Е. Лібанової, О.В. Поспелова, В.О. Попелюшко, Д.П. Фіолевського та інших.

Метою статті є аналіз сутності інституту стажування, як умови набуття статусу адвоката. Основні завдання, які автор ставить перед собою: проаналізувати погляди науковців та правове регулювання інституту стажування претендента на здобуття статусу адвоката; погляди законодавців зарубіжних країн як до інституту стажування, так і строку його проведення; та на основі проведеного аналізу визначити недоліки в правовому регулюванні інституту стажування особи, яка виявила бажання набутти статус адвоката.

Виклад основного матеріалу. Однією з кваліфікаційних вимог, що за загальним правилом ставиться до особи, яка виявила бажання набутти статус адвоката, є проходження такою особою стажування. Незва-

жаючи на те, що інститут стажування, як умова допуску особи до адвокатської професії, був введений тільки положеннями чинного Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1], про необхідність його запровадження йшла мова як на науковому [2, с. 138], так і на законодавчому рівнях [3, 4, 5]. Тож запровадження такого інституту стажування претендента на здобуття статусу адвоката позитивно було сприйнято українським правовим суспільством. Зокрема, І.І. Задоя вказує на те, що «нововведення щодо законодавчого закріплення інституту стажування вважаємо слушним, оскільки наявність у особи необхідного стажу роботи в галузі права не завжди свідчить про її готовність після отримання свідоцтва про складення кваліфікаційного іспиту здійснювати захист, представляти інтереси клієнтів або ж надавати їм інші види правової допомоги» [6, с. 119]. Такої ж точки зору дотримується і С. Пушко, зазначаючи: «Така вимога є досить обґрунтованою. Сфера права є різноманітною, і тому не кожна особа, котра має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права, та яка склала кваліфікаційний іспит, уявляє нюанси, які існують у діяльності адвоката» [7, с. 13]. При цьому автор звертає увагу на те, що проходження стажування матиме позитивний результат, оскільки в стажиста буде наставник (адвокат), який допоможе краще зорієнтуватися в особливостях майбутньої професійної діяльності.

З позицій необхідності існування на шляху до професії адвоката інституту стажування вказує і Голова Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України Л.І. Ізовітова, яка такий інститут розглядає, як запоруку формування високопрофесійних, досвідчених адвокатів. Вона виходить з того, що стажування – це процес набуття практичних навичок (досвіду), певне навчання, «протягом якого майбутні адвокати мають швидко навчитися орієнтуватися не тільки в правовій матерії, але і швидко реагувати та приймати правильні та вчасні рішення при веденні відповідних справ, опанувати секрети професії» [8].

Ми повністю розділяємо таку позицію науковців, оскільки специфіка діяльності адвоката вимагає від особи, яка виявила бажання отримати статус адвоката, наявності високого рівня не тільки теоретичних знань, але й практичних навичок. На жаль, здобуття особою відповідного (магістерського) рівня вищої освіти в Україні, зазвичай вказує на відсутність у неї необхідних практичних навичок, які б були достатні для здійснення діяльності з надання кваліфікованої правової допомоги на належному рівні. Це обумовлено тим, як зазначає Т.М. Ільїна, що й історично, і на даний час юридичну освіту «орієнтовано на науку, на передачу майбутнім юристам фундаментальних теоретичних знань» [9, с. 16]. Слушним є й твердження автора про те, що така тенденція, з одного боку, допомагає фахівцям адаптуватися до швидкої зміни правової дійсності, але з іншого – ринок праці підвищує вимоги до випускників вищої школи не стільки у відношенні до знань, а більшою мірою саме до практичного, прикладного компоненту професійної компетенції юриста. Вказане дає нам мож-

ливість погодитися із точкою зору М.С. Косенка, який звертає увагу, що «вища юридична освіта може слугувати лише підґрунтям (початковою базою знань) та вимогою, необхідною для проведення фахової спеціальної підготовки» [10, с. 100] претендента на здобуття статусу адвоката.

На нашу думку, вказана фахова спеціальна підготовка такої особи в повній мірі може бути забезпечена лише внаслідок проходження нею стажування, метою якого і є формування відповідного рівня практичних знань і навичок, необхідних для самостійного здійснення особою адвокатської діяльності. Слід відмітити, що фактично така позиція відтворена і в Положенні про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю (нова редакція) (далі – Положення про організацію та порядок проходження стажування) [11], в якому зазначається, що стажуванням є діяльність із формування і закріплення на практиці професійних знань, умінь і навичок, отриманих у результаті теоретичної підготовки особи, яка одержала свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту, щодо її готовності самостійно здійснювати адвокатську діяльність із метою отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю (п. 1.1. Положення).

Враховуючи те, що українська система юридичної освіти на відміну, наприклад, від американської (вузька спеціалізація і практична спрямованість навчання) характеризується наданням здобувачам фундаментальних теоретичних знань, ми вважаємо, що саме інститут стажування за своєю сутністю повинен якісно доповнювати таку систему підготовки висококваліфікованих юристів-адвокатів. Потреба в існуванні такого інституту полягає в тому, що претендент на отримання статусу адвоката повинен володіти не тільки належною теоретичною базою, але й відповідним комплексом практичних знань і навичок, що являють собою необхідну передумову для здійснення ним професійної діяльності в якості адвоката, оскільки, як зазначає в даному аспекті С.Е. Лібанова, «воістину теорія без практики мертва» [12, с. 21]. На нашу думку, тільки інститут стажування є універсальним інструментом набуття особою, яка виявила бажання отримати статус адвоката необхідного комплексу практичних знань і навичок, у той час, як, наприклад, вимога про наявність відповідного стажу в галузі права далеко не завжди виправдовує поставлену мету. Це обумовлено тим, що враховуючи величезну багатогранність видів юридичної діяльності, не всі особи, які мають відповідний стаж у галузі права, набувають належного рівня практичних знань і навичок, які є необхідними для надання такою особою правової допомоги в якості адвоката. В той же час на підставі багатогранності видів вже самої адвокатської діяльності в юридичній літературі вводиться концепція «стажувальної адвокатури», тобто «адвокатури, обов'язкова робота (практика) в якій є необхідною для отримання спеціальності юриста кожному випускнику юридичного вузу (факультету)» [13, с. 25]. На нашу думку, дана

точка зору має право на існування, оскільки передбачає введення системи, яка певним чином нагадує клінічну ординатуру, як форму підвищення кваліфікації лікарів-спеціалістів, проте, ми вважаємо, що на даному етапі розвитку інституту вітчизняної адвокатури реалізувати на практиці таку концепцію неможливо.

Досліджуючи сутність інституту стажування, як умови набуття особою статусу адвоката, на нашу думку, необхідно врахувати й твердження О.В. Поспелова, який вказує на те, що «стажування в адвокатурі завжди мало на меті не лише навчання майбутніх адвокатів основам професійної майстерності, але й передачу їм етичних традицій професії, у відсутності яких професійна деградація особистості адвоката неминуча» [14, с. 24]. Ми розділяємо таку точку зору автора, оскільки система вищої освіти в галузі права за загальним правилом не передбачає надання особам знань, що пов'язані із адвокатською етикою, а тому таке завдання має бути покладене саме на інститут стажування. Виходячи з цього, ми підтримуємо позицію українського законодавця, який у згаданому Положенні про організацію та порядок проходження стажування вказує, що основними завданнями стажування поряд із накопиченням практичного досвіду, підвищенням рівня теоретичних знань та набуттям практичних навичок є також вивчення деонтологічних основ адвокатської діяльності (п. 1.5 Положення).

У даному випадку слід звернути увагу на те, що такий інститут набуття теоретичної бази, практичних знань і навичок та осягнення основ адвокатської етики не є здобутком інституту сучасної адвокатури, а використовувався нею і на попередніх етапах її розвитку. Зокрема, в ст. 354 Заснувань судових установлень від 1864 року [15], крім вимоги про наявність освіти для претендента на здобуття статусу присяжного повіреного, ставилася і вимога про проходження ним судової практики протягом п'яти років під керівництвом присяжного повіреного як його помічника (в якості альтернативи до такої практики розглядалася служба не менше п'яти років по судовому відомству на таких посадах, при здійсненні яких можна було набути практичні навички у здійсненні судових справ, або також не менше п'яти років перебування такої особи в якості кандидата на посади по судовому відомству). Відомим був такий інститут й адвокатурі Франції в період її інституційного становлення. Як зазначає В.О. Попелюшко [16, с. 12], в XIX ст. однією з умов вступу до французької адвокатури було проходження стажування протягом трьох років, лише після цього стажист міг бути внесений до адвокатського списку.

Активно використовує інститут стажування в якості необхідної умови здобуття статусу адвоката і законодавець зарубіжних країн. Так, велике значення практичному навчанню осіб, які виявили бажання стати адвокатами, приділяє французький законодавець. Так, ст. 12 і 12-1 Закону «Відносно реформи деяких судових і юридичних професій» від 21 грудня 1971 року № 71-1130 [17] передбачено процеду-

ру отримання такими особами статусу адвоката, за якою спочатку вона складає вступний іспит до регіональних центрів професійного навчання (centres régionaux de formation professionnelle), де проходить теоретичне і практичне навчання протягом не менше вісімнадцяти місяців. Таке навчання, як зазначає Н.Г. Кудрявцева, складається із трьох етапів, протягом заключного третього етапу кандидат проходить шестимісячне стажування у адвоката [18, с. 25]. Після закінчення навчання така особа отримує сертифікат про відповідність адвокатській професії, але цей сертифікат ще не дає права на самостійне зайняття такою професією. Для цього потрібно ще пройти стажування зі спеціальності, строк якого повинен бути не менше двох років, і лише після відповідної атестації (перевірка професійних навичок за фахом) Національною радою адвокатів видається сертифікат, а особа включається до реєстру адвокатів. Все це вказує на те, що кандидат на отримання статусу французького адвоката фактично повинен пройти подвійне стажування, оскільки крім стажування, яке потрібно пройти під час навчання у регіональному центрі професійного навчання, такий кандидат повинен пройти ще й стажування по спеціальності, яке в юридичній літературі отримало ще назву «додаткове стажування» [19, с. 70]. Не менш важливого значення інституту стажування претендентів на здобуття статусу адвоката приділяє й німецький законодавець, який в ст. 5 «b» Федерального закону «Про статус суддів» [20] (відповідно до ст. 4 Федерального закону «Про адвокатуру» [21] доступ до адвокатури має і особа, яка отримала право обіймати посаду судді) вказує на необхідність проходження ними дворічного стажування, при цьому зазначається, саме в кого (звичайні суди по цивільних справах, прокурор або суд у кримінальних справах, адміністративний орган, адвокат) та протягом якого часу повинно проходити таке стажування (наприклад, в адвоката строк стажування має становити не менше дев'яти місяців). Великого значення стажуванню, як необхідній умові набуття статусу адвоката, приділяють й законодавці інших зарубіжних країн, що буде продемонстровано нами при дослідженні питання про строк такого стажування в тій чи іншій країні.

Відповідно до положень ч. 1 ст. 10 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» стажування здійснюється протягом шести місяців під керівництвом адвоката за направленням ради адвокатів регіону. Цей строк більш деталізується в уже згаданому Положенні про організацію та порядок проходження стажування, в якому зазначається, що стажування здійснюється протягом шести місяців і обчислюється шляхом сумарного обліку робочого часу стажиста на виконання програми та плану стажування, який має становити не менше 550 годин (п. 1.6. Положення). Також зазначається, що даний термін обчислюється з дати надання стажистом направлення ради адвокатів регіону адвокату – керівнику стажування.

Слід констатувати те, що у порівнянні з рядом інших зарубіжних країн, – це доволі малий строк, протягом якого особа, яка виявила бажання набути статус

адвоката, повинна пройти стажування. Так, законодавець Республіки Словенія вказує на необхідність проходження річного стажування (ст. 25 Закону «Про адвокатуру» [22]). Дещо вищі вимоги щодо строку стажування такої особи передбачає італійський законодавець (ч. 5 ст. 41 Закону «Нові правила для організації юридичної професії» [23]), який виходять із 18-місячного строку. Подібної позиції дотримується і законодавець кантону Женеви (Швейцарська конфедерація), але такий строк стажування він встановлює лише щодо особи, яка вже склала відповідний кваліфікаційний іспит, а для особи, яка ще не склала такий іспит, передбачається вже строк стажування не менше 24 місяці (і в першому, і в другому випадку не менше 12 місяців стажування має відбуватися в Женеві) (ст. 31 Закону «Про адвокатуру» [24]).

У проміжку від двох до трьох років строк стажування встановлюється законодавством, зокрема таких країн, як Німеччина (2 роки), Франція (2 роки). Крім цього, як ми уже зазначали, кандидат у адвокати повинен пройти також ще шестимісячне стажування у адвоката під час навчання у регіональному центрі професійного навчання), Голландія (ст. 9 «b» Закону «Про адвокатуру» [25] передбачає проходження стажування строком у три роки) та Польща (у ст. 76 Закону Республіки Польща «Право про адвокатуру» [26] зазначається, що стажування починається з 1 січня кожного року і триває 3 роки). Одним із найбільш можливих у даній сфері є австрійський законодавець, який виходить із необхідності п'ятирічного строку стажування особи, яка виявила бажання стати адвокатом (параграф 2 Розділу 1 «Вимоги до здійснення адвокатської професії» Закону «Про адвокатуру» [27]).

Висновки. Враховуючи специфіку адвокатської діяльності, а також те, що здобуття особою відповідна три роки.

ного (магістерського) рівня вищої освіти в Україні, зазвичай вказує на відсутність у неї необхідних практичних навиків, які були б достатні для здійснення діяльності по наданню кваліфікованої правової допомоги на належному рівні, вважаємо за доцільне існування стажування як обов'язкової за загальним правилом умови для здобуття статусу українського адвоката. Основною метою існування такого інституту стажування є формування у претендента на здобуття статусу адвоката відповідного рівня практичних знань і навичок, необхідних для самостійного здійснення ним адвокатської діяльності. На нашу думку, тільки інститут стажування є універсальним інструментом набуття особою, яка виявила бажання отримати статус адвоката, необхідного комплексу практичних знань і навичок у той час, як, наприклад, вимога про наявність відповідного стажу в галузі права далеко не завжди виправдовує поставлену мету (враховуючи величезну багатогранність видів юридичної діяльності).

Не вдаючись до детального дослідження процедури проходження стажування, питань, що пов'язані з альтернативним шляхом набуття статусу адвоката (без необхідності проходження стажування), а також питань про природу стажу, як обов'язкової умови набуття такого статусу, які є темами окремого наукового дослідження, ми доходимо висновку про необхідність проходження претендентом на зайняття адвокатською діяльністю стажування строком не менше 18 місяців, який в разі необхідності може бути продовжений ще до 6 місяців. У той же час, на нашу думку, для здобуття особою статусу адвоката також повинна закріплюватися альтернативна вимога про наявність у такої особи не менше трирічного стажу (за певним переліком професій), або ж проходження стажування, але вже строком не 18 місяців,

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. № 5076-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 17.
2. Сафулько С.Ф. Українська адвокатура: в очікуванні вчорашнього дня / С.Ф. Сафулько // Право України. – 2010. – № 3. – С. 133–139.
3. Про адвокатуру. [Електронний ресурс] : Проект закону України від 30 жовтня 2003 р. № 3061-1. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=3061-1&skl=5.
4. Про внесення змін до Закону України «Про адвокатуру». [Електронний ресурс] : Проект закону України від 14 березня 2006 р. № 7051-1. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=25437.
5. Про адвокатуру. [Електронний ресурс] : Проект закону України від 25 грудня 2008 р. № 1430. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=31490.
6. Задоя І.І. Проходження стажування особою для набуття права на заняття адвокатською діяльністю / І.І. Задоя // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – Вип. 10-1(1). – С. 119–122.
7. Пушко С. Новий закон посилив роль адвокатів у кримінальному процесі, додавши гарантій та можливостей для їх діяльності / С. Пушко // Закон і Бізнес. – 2012. – № 34 (1073). – 13 с.
8. Виступ Л. Ізовітової на круглому столі: «Стажування як шлях до самостійної адвокатської діяльності та підґрунтя посилення професіоналізму адвокатів», м. Київ, 03 липня 2013 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web1.unba.org.ua/news/103966/>.
9. Ильина Т.Н. Подготовка адвокатских кадров в дореволюционной России (1864–1917 годы) / Т.Н. Ильина // Адвокатская практика. – 2011. – № 6. – С. 16–19.
10. Косенко М.С. Місце кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури в системі формування професійної адвокатури України. [Електронний ресурс] / М.С. Косенко // Вісник Академії адвокатури України. – 2013. – Число 2. – С. 97–104. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2013_2_18.
11. Про затвердження у новій редакції Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю. [Електронний ресурс]: Рішення ради адвокатів України від 25 вересня 2015 року № 114. – Режим доступу: <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2015.09.25-rishennya-114.pdf>.
12. Либанова С.Э. Адвокатура РФ в механизме конституционного гарантирования защиты прав и свобод / С.Э. Либанова // Вестник Пермского университета. Серия: Юридические науки. – 2009. – Вып. 1 (3). – С. 18–24.

13. Либанова С.Э. Институт адвокатуры – школа обретения практических навыков будущих юристов / С.Э. Либанова // Адвокат. – 2009. – № 6. – С. 25–29.
14. Поспелов О.В. Формы адвокатских образований: автореф дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Судебная власть, прокурорский надзор, организация правоохранительной деятельности, адвокатура» / О.В. Поспелов. – М., 2008. – 30 с.
15. Учреждение судебных установлений 1864 года. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://constitution.garant.ru/history/act1600-1918/3450/>.
16. Попелюшко В.О. Виникнення та інституційне становлення адвокатури Франції / В.О. Попелюшко // Адвокат. – 2011. – № 1. – С. 9–13. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2011_1_1.
17. Portant réforme de certaines professions judiciaires et juridiques. [Электронный ресурс] : Loi du 31 décembre 1971 № 71-1130. – Режим доступа: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006068396>.
18. Кудрявцева Н.Г. Адвокатская деятельность во Франции / Н.Г. Кудрявцев // Нижегородский адвокат. – 2011. – № 9. – С. 24–26.
19. Мельниченко Р.Г. Адвокатура России и зарубежных стран: учебник для вузов / Р.Г. Мельниченко. – Волгоград: Издательство «ПринТерра», 2007. – 200 с.
20. Deutsches Richtergesetz (DRiG). [Электронный ресурс], ausfertigungsdatum 08.09.1961. – Режим доступа: // <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/drigr/gesamt.pdf>.
21. Bundesrechtsanwaltsordnung (BRAO). [Электронный ресурс], ausfertigungsdatum 01.08.1959. – Режим доступа: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/brao/gesamt.pdf>.
22. O odvetništvu. [Электронный ресурс]: Zakon Republike Slovenije iz 25 marca 1993 št. 740-01/90-1/3-1. – Режим доступа: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=65849>.
23. Nuova disciplina dell'ordinamento della professione forense : Legge 31 dicembre 2012 № 247 // Gazzetta Ufficiale. – 2013. – № 15. – P. 1.
24. Loi sur la profession d'avocat. [Электронный ресурс], du 26 avril 2002. – Режим доступа: https://www.ge.ch/legislation/rsg/ff/s/rsg_E6_10.html.
25. Advocatenwet. [Электронный ресурс]: Wet van 23 juni 1952. – Режим доступа: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0002093/volledig>.
26. Prawo o adwokaturze. [Электронный ресурс]: Ustawa z dnia 26 maja 1982. – Режим доступа : <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19820160124>.
27. Rechtsanwaltsordnung (RAO). [Электронный ресурс], ausfertigungsdatum 1 Jänner 1869 № 96/1869. – Режим доступа : <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001673>.

УДК 343.1

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ АДВОКАТОМ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

APPLICATION OF TECHNICAL MEANS BY ATTORNEY IN CRIMINAL PROCEEDING

Корсун С.І.,

*кандидат психологічних наук, доцент,
адвокат Ради адвокатів м. Києва*

Кучерчук Ю.С.,

студент юридичного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена застосуванню технічних засобів фіксації процесуальних дій адвокатом під час його участі у кримінальному провадженні. Аналізуються правові підстави та можливий порядок застосування адвокатом технічних засобів. Розглядаються умови, за яких існує заборона адвокату на застосування технічних засобів.

Ключові слова: адвокат, адвокатська діяльність, технічні засоби, кримінальне провадження.

Статья посвящена применению технических средств фиксации процессуальных действий адвокатом во время его участия в уголовном производстве. Анализируются правовые основания и возможный порядок применения адвокатом технических средств. Рассматриваются условия, при которых существует запрет адвокату на применение технических средств.

Ключевые слова: адвокат, адвокатская деятельность, технические средства, уголовное производство.

The article is dedicated to application of technical means of processual actions fixation by an attorney-at-law while taking part in criminal proceeding. There are legal basis and probable framework of application of technical means by attorney-at-law are being analyzed in article. There are conditions under examination due to which there is a prohibition for attorney-at-law to implement such means.

Key words: advocacy, attorney-at-law, technical means, criminal proceeding.